

**Marek Zgórnjak, „Batory“ Matejki w Paryżu w roku 1874,
„Kronika Zamkowa“, 2016 (wyd. 2017), nr 3(69), 311–333**

Streszczenie

Artykuł dotyczy wystawienia na Salonie w r. 1874 obrazu Jana Matejki pt. *Batory*. Było to już czwarte wystąpienie Matejki w Paryżu od debiutu w r. 1865, a drugie (po Salonie 1870), na którym znajdował się on poza konkursem z powodu zdobytych wcześniej medali. W r. 1873 ekspozycja 11 obrazów na wystawie światowej w Wiedniu okazała się dużym sukcesem. Przyjęcie *Batorego* w Paryżu było również bardzo dobre, był to jednak ostatni jednoznaczny sukces Matejki nad Sekwaną – w latach następnych, mimo otrzymania medalu honorowego na wystawie światowej 1878, artysta zbierał już przede wszystkim opinie krytyczne. W artykule naszkicowano wystawowy kontekst roku 1874, zwracając uwagę na polityczne kwestie związane z malarstwem historycznym. Opinie na temat obrazu Matejki omówiono na podstawie recenzji około 25 autorów. Pochwały *Batorego* jako jednego z najlepszych obrazów historycznych na Salonie formułowano w sytuacji, gdy ten gatunek ulegał przemianom i coraz mniej interesował zwiedzających. Matejkę najczęściej zestawiano z Puvisem de Chavannes, którego dekoracje ścienne reprezentowały kierunek syntetyczny i ciężący ku symbolizmowi. Z powodu skłonności do „rekonstrukcji historycznej” krakowski malarz bywał zaliczany do „archeologów”, obok Alma-Tademy i J.-P. Laurensa. Sympatie publiczności kierowały się jednak głównie w stronę malarstwa historyczno-rodzajowego w typie Gérôme’a, a na odbiorze *Batorego* negatywnie zaciążyła treść – obojętna lub niezrozumiała dla Francuzów. Niewiele pomogły w tym zakresie usiłowania kilku recenzentów, którzy poświęcili obrazowi obszerne teksty (np. G. Lafenestre, L. Gonse, P. de Saint-Victor).